

پیش‌بینی اختلال‌های شخصیت پارانویید، ضد اجتماعی و وسواسی بر اساس باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی

Role of Meta-cognitive Beliefs and Social Problem Solving in the Distinction of Patients with Paranoid, Antisocial and Obsessive Personality Disorders*

Mohammad Narimani[✉], Ph.D.
Masumeh Malekshahifar, M.Sc.
Abbas Abolghasemi, Ph.D.

دکتر محمد نریمانی **
معصومه ملکشاهی فر **
دکتر عباس ابوالقاسمی **

چکیده

Abstract

The goal of this correlation type study was to determine the role of meta-cognitive beliefs and social problem solving for distinguishing between patients with paranoid, antisocial and obsessive personality disorders. Statistical population consisted of 300 patients with personality disorders of which 60 patients with paranoid, antisocial and obsessive personality disorders (each disorder group contained 20 patients) were selected randomly. All the three groups were asked to complete the Millon, Meta-cognition and Social Problem Solving Questionnaires. The obtained data were analyzed with Pearson Correlation Coefficient and discriminant analysis. Findings showed that patients' membership in these three clusters of personality disorder; paranoid, antisocial and obsessive, can be predicted with the probability of 88.3% on the basis of meta-cognition and social problem solving. And also it was observed that obsessive personality disorder has significant positive relationship with cognitive self-consciousness, positive beliefs, and negative beliefs about risk uncontrollability, control thoughts and negative orientation. It also has an inverse relationship with impulsive imprudence. Paranoid personality disorder has significant positive relationship with negative orientation and inverse relationship with cognitive self-consciousness and positive orientation. Then the two mentioned variables could explain strong distinction between personality disorders, thus consideration of these variables is essential for diagnosis of personality disorders.

Keywords: meta-cognitive beliefs, social problem solving, paranoid personality disorder, antisocial personality disorder, antisocial obsessive personality disorder.

هدف این پژوهش تعیین نقش باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی در تمیز بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت پارانوئید، ضد اجتماعی و وسواسی بوده است. برای دستیابی به این هدف از ۳۰۰ بیمار مبتلا به اختلال شخصیت، ۶۰ آزمودنی مبتلا به اختلال شخصیت پارانویید، ضد اجتماعی و وسواسی (هر کدام ۲۰ نفر) با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و هر سه گروه «پرسشنامه‌های میلون، فراشناخت و حل مسئله اجتماعی» را تکمیل کردند. داده‌های جمع‌آوری شده به وسیله ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل میز تجزیه و تحلیل شدند. همچنین ماهیت موضوع ایجاب می‌گرد تا از روش تحقیق همبستگی استفاده شود. نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر نشان داد که اساس مؤلفه‌های فراشناخت و حل مسئله اجتماعی با احتمال ۸۸/۳ درصد عضویت بیماران در دسته‌اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانویید پیش‌بینی می‌شود. همچنین اختلال شخصیت وسواسی با مؤلفه‌های خودآگاهی شناختی، باورهای منبیت، باورهای منبیتی در مورد مهارنایزیری خطر، وسواسی با مؤلفه‌های خودآگاهی شناختی، باورهای منبیت، باورهای منبیتی در مورد مهارنایزیری خطر، افکار بهارشده و چهت‌گیری منبی رابطه مثبت معنی-دار و با مؤلفه تکانشی بی‌استیاطی رابطه معکوس دارد و اختلال شخصیت پارانویید با مؤلفه چهت‌گیری منبی رابطه مثبت معنی دار و با مؤلفه‌های خودآگاهی شناختی و چهت‌گیری مثبت رابطه معکوس دارد. پس دو متغیر یاد شده می‌توانند میزان بالایی از تمیز و تغییرپذیری اختلال‌های شخصیت را تبیین نمایند و توجه به آنها در تشخیص بیماران مبتلا به این اختلالات ضروری است.

کلید واژه‌ها: باورهای فراشناختی، حل مسئله اجتماعی، اختلال شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانوییدی

*دریافت مقاله: ۸۷/۵/۱۹، تصویب نهایی: ۱۳۸۸/۸/۲۴

* Mohaghegh Ardebily University, Ardebil, I.R.Iran ✉Email:
narimani @ uma.ac.ir

**دانشگاه حقوق اردبیلی، اردبیل

● مقدمه

«شخصیت»^۱ را می‌توان مجموعه‌ای از صفات هیجانی و رفتاری تعریف کرد. شخصیت هر فرد نسبتاً ثابت و قابل پیش بینی است. اما وقتی صفات شخصیتی انعطاف‌ناپذیر و سازش نایافته بوده و اختلال کارکردی قابل ملاحظه یا ناراحتی ذهنی به وجود می‌آورند، تشخیص اختلال شخصیت گذاشته می‌شود(کاپلان،^۲). اختلالات شخصیتی با توجه به شباهتهای توصیفی به سه گروه الف (اختلالات شخصیت پارانوئید، اسکیزوپریک و اسکیزوتاپیال)، گروه ب (اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، مرزی^۳، هیستریکی و نارسیستیکی) و گروه ج (اختلالات شخصیت اجتنابی، وابسته و وسواسی) تقسیم می‌شوند. در این پژوهش نقش متغیرهای فراشناخت و حل مسئله اجتماعی در تمیز سه نوع از اختلالات شخصیت پارانوئید (گروه الف)، ضد اجتماعی (گروه ب) و وسواسی(گروه ج) مورد بررسی قرار گرفته است.

اولین اختلال شخصیت بررسی شده در این مطالعه «اختلال شخصیت پارانوئیدی» است. علائم بارز این اختلال عبارت است از سوء ظن غیر واقعی و مداوم نسبت به مردم، حساسیت زیاد و محدود بودن عواطف. فردی که اختلال شخصیت پارانوئید دارد این سوء ظن را نه تنها موجه می‌داند، بلکه در بسیاری از موارد در صدد تأمین امنیت خود و حفاظت از وجودش بر می‌آید. این افراد در برابر هر نوع خطر احتمالی حالت دفاعی به خود می‌گیرند و دائماً در صدد هستند که دلایلی مبنی بر صحت افکار توام با سوء ظن و غیر واقعی خود بیابند. این اختلال در مردها بیشتر وجود دارد. بطوریکه جین و اولتمانز (۲۰۰۷) بر این باورند که اختلالهای شخصیت پارانوئید و ضد اجتماعی در مردان و اختلال شخصیت اسکیزوپریک در زنان شایع‌تر است. کرامر، تورگسن و کرایلن (۲۰۰۶) معتقدند افراد مبتلا به اختلال شخصیت پارانوئید نسبت به بیماران وسواسی بدکارکردی‌های شناختی بیشتری دارند.

نوع دوم اختلال شخصیت که در مطالعه حاضر مطرح است «اختلال شخصیت ضد اجتماعی» است. این اختلال با اعمال و رفتار ضد اجتماعی و ناتوانی در انطباق با موازین اجتماعی در نوجوانان و جوانان مشخص می‌شود. شروع این اختلال قبل از ۱۵ سالگی است و میزان شیوع آن در پسران ۳ درصد و در دختران ۱ درصد است. فریبکاری است. فریبکاری، رفتار تکانشی، تحریک پذیری و پرخاشگری و بی احتیاطی نسبت به

ایمنی خود و دیگران از ویژگی‌های این اختلال است (کاپلان، ۱۳۸۳). گاهورن، ساکای، پرایس و کروی (۲۰۰۷) معتقدند که «اختلال سلوک»^۴ به عنوان یک شروع ماندگار رفتارهای ضد اجتماعی است. فلوبید و همکاران (۲۰۰۶) بر این باورند که بین اختلال شخصیت ضد اجتماعی و مصرف الکل در مردان همپوشی وجود دارد. میریک، متیو و امر (۲۰۰۵) افراد مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی را کلاهبردارانی می‌دانند که به دنبال سودجویی از دیگران می‌باشند. سلبایی و جفری (۲۰۰۰) بیان می‌کنند که سوء مصرف دارو و اختلال شخصیت ضد اجتماعی ممکن است که با بد کارکردی شناختی رابطه داشته باشد.

«اختلال شخصیت و سوسایس بی‌اختیاری» سومین اختلال شخصیت بررسی شده در این مطالعه است. مشخصه‌های اختلال شخصیت و سوسایس بی‌اختیاری، محدود بودن هیجانات، منظم بودن، مداومت و پاچاری، سرسختی و کمال‌طلبی است. به نظر دیگران افرادی خشک و شدیداً مقرراتی جلوه می‌کنند. هاتزیستاوراکیس و واسلاماتزیس (۱۹۹۶) بر این باورند که بیشترین شیوع اختلالهای شخصیت به ترتیب مرزی و بعد نمایشی است. لزنیوگر و همکاران (۲۰۰۷) شیوع اختلالات شخصیت محورالف را ۵/۷ درصد، محورب را ۱/۵ درصد و محورج را ۶ درصد می‌دانند. کوگو، آکیوز و دوگان (۲۰۰۸) بیشترین تشخیص را در میان محور ۲ اختلالها، مربوط به اختلال شخصیت ضد اجتماعی با میزان ۴/۸ درصد می‌دانند. تراشن و همکاران (۲۰۰۷) معتقدند که ۰/۳۶ تا ۰/۳۲ افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت، همزمان با این اختلالها دچار اختلال سوء‌صرف مواد نیز می‌باشند. هاچرر می‌یر و همکاران (۲۰۰۸) معتقدند شیوع اختلال شخصیت ضد اجتماعی با «سن» همبستگی منفی دارد. باورهای فراشناختی مؤلفه مهمی است که در تداوم، تشخیص و درمان افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت تأثیر قابل ملاحظه‌ای دارد. در الگوی «کنش اجرایی خود تنظیمی»^۵ آسیب-پذیری نسبت به اختلالات روانشناسی، تداوم و حفظ اختلالها با نشانگان شناختی توجه مرتبط است که با تمرکز بالا بر خود، بازیبینی تهدید، پردازش نشخواری، فعال سازی باورهای مختل و راهبردهای خودتنظیمی مشخص می‌شوند. این الگو نقش درگیری باورهای شناختی را در آسیب پذیری نسبت به اختلالات روانی و تداوم آن

مورد پیش‌بینی قرارمی دهد. تا کنون سه طبقه یا مقوله در دانش فراشناختی مشخص شده است. این طبقات عبارتند از:

الف. اطلاع فرد از نظام شناختی خود: به دانش فرد در مورد آنچه باید در مورد یادگیری و پردازش اطلاعات بداند، اشاره دارد (کدیور، ۱۳۷۹).

ب. اطلاع فرد از تکلیف: دانش درباره تکلیف، شامل دانش درباره ماهیت، نوع و کیفیت تکلیف است.

ج. اطلاع فرد از راهبرد: دانش درباره راهبردها، شامل آگاهی از راهبردهای شناختی و فراشناختی است. (فلاول، ۱۹۷۹؛ به نقل از کار و جویس، ۱۹۹۸). فرانسیس و دوگاس (۲۰۰۴) بین فراشناخت و شخصیت ارتباط معنی داری- به دست آوردن. کلازینسکی و لاوال (۲۰۰۵) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که سوگیری‌های افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت از طریق ابعاد عمومی موقعیتهای فراشناختی بر شیوه استدلال آنها تأثیر می‌گذارد. دیماگیو و همکاران (۲۰۰۲) در تحقیقی ابعاد افزایش دهنده اختلالهای شخصیت را نام برندند که عبارتند از: ۱. اشکال در باورهای فراشناختی و هیجانات ۲. مجموعه ویژگی‌های ذهنی ۳. عدم احساس مشترک بودن تجربه با افراد مربوط دیگر ۴. سوگیری شناختی هنگام تنظیم خودانگاشت حرمت خود. لویستال، آرنتز و سایسوردا (۲۰۰۵) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که تفکر، احساس، رفتار و روان‌بنه‌های شناختی افراد مبتلا به اختلال شخصیت متفاوت از افراد عادی می‌باشد. تفکرات شناختی تهدید و ترس در افراد مبتلا به اختلال شخصیت پارانوئید منجر به گوش به زنگی بیش از حد این افراد در مقابل تهدید می‌شود (نیلسن، ۲۰۰۷). فیتزجرالد و دمکاس (۲۰۰۷) عدم انعطاف پذیری شناختی، نقص توجه و فرایندهای نامناسب مفهوم سازی را از مهمترین خصوصیات بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی می‌دانند. همچنین کارکردهای انعطاف پذیری شناختی و استدلال مفهومی به عنوان واسطه رفتارهای تخطی و ضد اجتماعی در نوجوانی و بزرگسالی عمل می‌کنند (سلبای و جفری، ۲۰۰۰). سلبای و جوینر (۲۰۰۸) معتقدند بد کارکردی شناختی و تخریب عوامل مربوط به شناخت با ایجاد اختلالهای شخصیت مرتبط می‌باشد.

دومین متغیر پیش‌بین در مطالعه حاضر «حل مسئله اجتماعی» است. حل مسئله اجتماعی مؤلفه مهمی است که در تداوم، تشخیص و درمان افراد مبتلا به اختلال

شخصیت تأثیر قابل ملاحظه‌ای دارد. مهارت حل مسئله فرایندی است که توسط آن فرد تلاش می‌نماید تا پاسخهای مقابله‌ای مؤثر و سازش‌یافته را هنگام مواجه شدن با مشکل استفاده و آن را کشف نماید. حل مسئله یک راهبرد مقابله کلی است که سازش‌یافته، انتباط و رقابت کلی را تسهیل می‌کند و موجب تداوم آن می‌شود (دی-زوریلا و نزو، ۱۹۹۹). فرایند حل مسئله از یک مجموعه پنج مؤلفه‌ای تشکیل شده است که عبارتند از: «جهت‌گیری مسئله»، «تعریف و تدوین مسئله»، «تولید راه حل‌ها»، «تصمیم‌گیری» و «تأثییر». جهت‌گیری حل مسئله به بخش انگیزشی فرایند حل مسئله توجه دارد. چهار مؤلفه دیگر مهارت‌های حل مسئله واقعی را در بر می‌گیرند.

«جهت‌گیری مسئله» قسمت انگیزشی فرایند حل مسئله است، در حالی که «مهارت حل مسئله» فرایندی است که در آن شخص سعی می‌کند یک راه حل مؤثر سازش‌یافته با یک مسئله ویژه را از طریق کاربرد منطقی راهبردهای حل مسئله بیابد. افراد مبتلا به اختلالهای شخصیتی دارای مهارت‌های ضروری حل مسئله نمی‌باشند (بری و لویان، ۲۰۰۷). یکی از دلایلی که در زنان میزان پایین تر اختلال شخصیت ضد اجتماعی کمتری نسبت به مردان دیده می‌شود این است که آنها مهارت‌های شناختی و اجتماعی بیشتری دارند (بنت، فارینگتون هویسمن، ۲۰۰۵). مکموران و همکاران (۲۰۰۱) معتقدند که اختلال شخصیت مرزی با سبک حل مسئله تکانشی- بی احتیاطی رابطه دارد. پس با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام شده می‌توان چنین فرض کرد که: ۱. «باورهای فراشناختی» و «حل مسئله اجتماعی» با میزان شدت اختلالهای شخصیت پارانویید، ضد اجتماعی و وسوسی ارتباط دارند. ۲. بین حل مسئله اجتماعی و باورهای فراشناختی افراد دارای اختلالهای شخصیت پارانویید، ضد اجتماعی و وسوسی همبستگی وجود دارد. ۳. مؤلفه‌های باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی عضویت بیماران در دسته اختلالهای شخصیت از نوع پارانوئید، ضد اجتماعی و وسوسی را پیش‌بینی می‌کنند.

● روش

○ «جامعه آماری» پژوهش را ۳۰۰ فرد مبتلا به اختلال شخصیت ۱۸ تا ۵۰ ساله مراجعاً کننده به مراکز روانپزشکی استان اردبیل در سال ۱۳۸۶ تشکیل دادند. با توجه به اینکه روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و در روش همبستگی گروه مورد

مطالعه حداقل ۳۰ نفر باید باشد (دلاور، ۱۳۸۲). اما به خاطر افزایش اعتبار بیرونی طرح، نمونه این پژوهش شامل ۶۰ فرد مبتلا به اختلالهای شخصیت پارانوئید، ضد اجتماعی و افراد مبتلا به اختلال شخصیت وسوسی بودند که به روش «نمونه‌گیری تصادفی ساده» از بین افرادی که به مراکز روانپزشکی مراجعه کردند، انتخاب شدند.

○ ابزارهای این پژوهش عبارتند از:

۱. □ «مصاحبه تشخیصی روانپزشک»: در این پژوهش برای بررسی افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت ابتدا تشخیص قطعی روانپزشک مدانظر قرار گرفت.
۲. □ «سیاهه چندهموری بالینی میلیون»^۹: این ابزار ۱۷۵ ماده دارد و برای سنجش اختلالهای شخصیتی و روانشناختی مورد استفاده قرار می‌گیرد. آزمودنی به این سوالات به صورت "بله" و "خیر" پاسخ می‌دهد. این وسیله ۱۴ الگوی بالینی تشخیصی و ۱۰ نشانگان بالینی را می‌سنجد. همچنین برای سینین نوجوانی و بالاتر تهیه و تدوین شده است. اعتبار سیاهه میلیون به فاصله زمانی ۵ تا ۱۴ روز از دامنه ۰/۸۲ (مؤلفه بدنمایی) تا ۰/۹۶ (شبه جسمی) با متوسط ۰/۹۰ برای تمام مؤلفه‌های گزارش است (کریگ و اولسان، ۱۹۹۸؛ به نقل از شریفی، ۱۳۸۱). ضریب آلفای کرونباخ مقیاسها در دامنه ۰/۸۵ (وابستگی کامل به الكل) تا ۰/۹۷ (اختلال تنیدگی پس از ضربه) بدست آمده است.

«روایی تشخیصی» تمام مقیاسهای میلیون بسیار خوب برآورد شده است. به عنوان مثال توان پیش‌بینی مثبت مقیاسها از دامنه ۰/۵۸ (اختلال شخصیت نمایشی) تا ۰/۸۳ (اختلال هذیانی) و توان پیش‌بینی منفی مقیاسها از ۰/۹۳ (اختلال شخصیت منفی گرا) تا ۰/۹۹ (اختلال اضطراب) متغیر است.

۳. □ «فرم کوتاه پرسشنامه فراشناخت»^{۱۰}: ساخت کارترایت^{۱۱} هاتون^۹ و ولز^{۱۰} (۲۰۰۴؛ به نقل از ابوالقاسمی و نریمانی، ۱۳۸۴) یک مقیاس ۳۰ ماده‌ای است که ۵ مؤلفه باورهای فراشناختی را اندازه می‌گیرد. که عبارتند از: ۱. «باورهای مثبت درباره نگرانی»^{۱۱} ۲. «باورهای منفی راجع به افکار مربوط به ناتوانی در مهار خطر»^{۱۲} ۳. «اعتماد شناختی»^{۱۳} (اندازه‌گیری درجه اعتماد به توجه و حافظه) ۴. «باورهای منفی مربوط به نتایج افکار غیر قابل مهار»^{۱۴} ۵. «خودآگاهی شناختی»^{۱۴} (تمایل به تمرکز و

توجه به فرایند فکر) هر آزمودنی به موادها به صورت "موافقت نیستم"، "تاخذودی موافقم"، "به طور متوسط موافقم" و "خیلی موافقم" پاسخ می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ این سیاهه و مؤلفه‌های آن در دامنه‌ای از ۰/۷۲ و ۰/۹۳ گزارش شده است. همچنین ضریب اعتبار این پرسشنامه ۰/۷۳ می‌باشد.

□ «پرسشنامه تجدید نظر شده حل مسئله اجتماعی»^{۱۵}: توسط دیزوریلا و نزو (۱۹۸۲) در اسپانیا ساخته شد. این پرسشنامه ۵۲ ماده دارد که هر آزمودنی به سوالات با یک مقیاس پنج درجه‌ای (از کاملاً غلط تا کاملاً درست) پاسخ می‌دهد. این پرسشنامه در پنج مؤلفه سازمان داده شده است: ۱. «جهت‌گیری مسئله مثبت» (۵ ماده); ۲. «جهت‌گیری مسئله منفی» (۱۰ ماده). ۳. «حل مسئله منطقی» (۲۰ ماده). ۴. «سبک تکانشی - بی احتیاطی» (۱۰ ماده) و ۵. «سبک اجتنابی» (۷ ماده) این پرسشنامه توسط هدایتی، صالحی و ابوالقاسمی (۱۳۸۴) به فارسی ترجمه و اعتبار یابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ مقیاسهای این پرسشنامه در نمونه آمریکایی از ۰/۴۵ تا ۰/۹۱ و در نمونه اسپانیایی از ۰/۴۶ تا ۰/۸۵ گزارش شده است. میانگین این ضرایب در دو نمونه اسپانیایی و آمریکایی در دامنه ای از ۰/۵۸ تا ۰/۸۰ می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ و ضریب روایی بازآزمایی (بعداز یک ماه) این پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۲ گزارش شده است.

تجزیه و تحلیل اطلاعات به وسیله روش‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل ممیز) با استفاده از برنامه نرم افزار SPSS انجام شد.

نتایج ●

نتایج مطالعه نشان داد که تعداد افراد ۱۸-۳۰ ساله در بیماران مبتلا به «اختلال شخصیت وسواسی» بیشتر از دو گروه دیگر و تعداد افراد ۳۰-۴۰ ساله در بیماران مبتلا به «اختلال شخصیت پارانویید» بیشتر از دو گروه «صلد اجتماعی» و «وسواسی» می‌باشد. همچنین در بررسی وضعیت تأهل گروه‌ها مشخص شد که تعداد افراد مجرد در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت وسواسی بیشتر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین تعداد افراد با تحصیلات بالاتر از دیپلم در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت

ضداجتماعی کمتر از دو گروه دیگر و تعداد همین افراد در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت وسوسی بیشتر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین مشخص شد که میزان بیکاری در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضداجتماعی بالاتر از دو گروه دیگر می‌باشد.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت ضداجتماعی، وسوسی و پارانویید در مؤلفه‌های دو متغیر باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی

متغیرهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی و مؤلفه‌های آنها	ضداجتماعی	وسوسی	پارانویید	کل		
					انحراف معیار	میانگین
اعتماد شناختی	۴/۳۵	۱۲/۵۰	۲/۱۲	۱۲/۶۵	۱۲/۶۵	۱۲/۶۵
باورهای مثبت	۳/۲۳	۱۴/۳۰	۲/۱۰	۱۴/۹۰	۲/۴۲	۱۶/۵۰
خودآگاهی شناختی	۳/۲۳	۱۴/۴۵	۲/۴۹	۱۳	۲/۱۹	۱۶/۸۰
باورمنفی در مورد مهار ناپذیری خطر	۳/۴۷	۱۴/۲۸	۲/۰۲	۱۴/۰۵	۲/۴۸	۱۶/۵۰
افکار مهار شده	۲/۹۵	۱۳/۹۲	۲/۰۸	۱۳/۹۵	۲/۷۱	۱۴/۸۰
جهت گیری مثبت	۲/۶۹	۱۴/۶۵	۲/۰۳	۱۱/۷۵	۲/۲۹	۱۶/۷۵
جهت گیری منفی	۷/۰۴	۲۶/۱۰	۴/۹۲	۳۰/۹۵	۰/۰۹	۲۷/۹۰
حل مسئله منطقی	۶/۶۳	۴۸/۰۸	۶/۳۴	۴۹/۴۰	۵/۳۶	۴۷/۹۵
نکاشی‌بین احتیاطی	۵/۹۹	۲۶/۹۸	۳/۶۶	۲۴/۷۰	۳/۱۸۶	۲۲/۹۰
اجتنابی	۴/۰۹	۱۷/۴۷	۲/۸۱	۲۱/۴۵	۴/۶۲	۱۶/۲۵
متغیر فراشناخت	۹/۱۳	۶۹/۰۲	۷/۲۳	۶۹/۰۵	۵/۹۸	۷۷/۱۰
متغیر حل مسئله اجتماعی	۱۱/۱۱	۱۳۲/۳	۱۲/۰۴	۱۳۸/۲۵	۷/۹۶	۱۳۱/۷

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌گردد، میانگین افراد مبتلا به «اختلال شخصیت وسوسی» در مؤلفه‌های «باورهای مثبت»، «خودآگاهی شناختی»، «باورمنفی در مورد مهار ناپذیری خطر» و «افکار مهار شده» بالاتر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین میانگین افراد مبتلا به «اختلال شخصیت ضد اجتماعی» در مؤلفه‌های «باورمنفی در مورد مهار ناپذیری خطر» و «افکار مهار شده» پایین‌تر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین

میانگین افراد مبتلا به «اختلال شخصیت پارانویید» در مؤلفه جهتگیری مثبت پایین‌تر و در مؤلفه «جهت‌گیری منفی» بالاتر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین میانگین افراد مبتلا به «اختلال شخصیت ضد اجتماعی» در مؤلفه «تکانشی بی‌احتیاطی» بالاتر از دو گروه دیگر و در مؤلفه «اجتنابی» پایین‌تر از دو گروه دیگر می‌باشد. همچنین جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین گروه «ضد اجتماعی» در متغیرهای «باورهای فراشناختی» و «حل مسئله اجتماعی» کمتر از میانگین دو گروه دیگر می‌باشد.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که «اختلال شخصیت وسوسی» با مؤلفه‌های «خودآگاهی شناختی» ($p < 0.05$), «باورهای مثبت»، «باورهای منفی در مورد مهار ناپذیری خطر» و «افکار مهارشده» رابطه مثبت دارد. «اختلال شخصیت پارانویید» با مؤلفه «خودآگاهی

جدول ۲- ضرایب همبستگی بین مؤلفه‌های فراشناخت و حل مسئله اجتماعی با شدت اختلالهای شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید.

پارانویید	وسوسی	ضد اجتماعی	مؤلفه‌های فراشناخت
۰/۰۵ (+۰/۶۸)	-۰/۱۶ (-۰/۶۳)	۰/۰۶ (+۰/۶۳)	اعتماد شناختی
-۰/۲۳ (+۰/۰۸)	۰/۴۸** (+۰/۰۰)	-۰/۲۱ (+۰/۸۷)	باورهای مثبت
-۰/۳۳** (+۰/۰۱)	۰/۳۱* (+۰/۰۱)	۰/۰۹۵ (+۰/۴۷)	خودآگاهی شناختی
۰/۰۸ (+۰/۵۳)	۰/۵۱** (+۰/۰۰)	۰/۱۶ (+۰/۲۲)	باور منفی در مورد مهار ناپذیری خطر
-۰/۰۶ (+۰/۶۴)	۰/۳۹** (+۰/۰۰۲)	۰/۲۰ (+۰/۱۲)	افکار کنترل
** - + ۰/۳۴ (+۰/۰۰۷)	۰/۱۲ (+۰/۳۵)	۰/۱۵ (+۰/۲۷)	جهت‌گیری مثبت
** + ۰/۳۴ (+۰/۰۰۷)	* + ۰/۲۷ (+۰/۰۴)	-۰/۲۱ (+۰/۱)	جهت‌گیری منفی
- ۰/۱۶ (+۰/۲۲)	۰/۱۴ (+۰/۲۷)	-۰/۰۰۱ (+۰/۹)	حل مسئله منطقی
- ۰/۰۳ (+۰/۸)	** - ۰/۳۶ (+۰/۲۰)	۰/۴ (+۰/۸)	تکانشی بی‌احتیاطی
۰/۲۱ (+۰/۹)	۰/۲۰ (+۰/۱۲)	-۰/۱۲ (+۰/۳۵)	اجتنابی

شناختی» رابطه معکوس دارد ($p < 0.001$). و «اختلال شخصیت پارانویید» با مؤلفه «جهتگیری مثبت» رابطه معکوس و با مؤلفه «جهتگیری منفی» رابطه مثبت دارد. همچنین «اختلال شخصیت وسوسی» با مؤلفه «تکانشی بی احتیاطی» رابطه معکوس داشته ($p < 0.05$) و «اختلال شخصیت وسوسی» با مؤلفه «جهتگیری منفی» رابطه مثبت دارد ($p < 0.001$).

همانطور که در جدول ۳ ملاحظه می شود ضریب همبستگی پرسون نشان داد که بین متغیرهای «فراشناخت» و «حل مسئله اجتماعی» بیماران مبتلا به «اختلال شخصیت وسوسی» همبستگی مثبت معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). همچنین ضریب همبستگی پرسون نشان داد که بین متغیرهای «فراشناخت» و «حل مسئله اجتماعی» بیماران مبتلا به اختلالهای «شخصیت ضد اجتماعی» و «پارانویید» همبستگی وجود ندارد.

جدول ۳- ضرایب همبستگی بین متغیرهای فراشناخت و حل مسئله اجتماعی اختلالات شخصیت، ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید

متغیرها	گروه ها	حل مسئله اجتماعی	فراشناخت	فراشناخت
-	ضد اجتماعی	- -0/43 0/05	-	فراشناخت
-0/43 0/05		1		حل مسئله اجتماعی
0/52** 0/01	وسوسی	0/52** 0/01	-	فراشناخت
		1		حل مسئله اجتماعی
0/27 0/24	پارانویید	0/27 0/24	-	فراشناخت
		1		حل مسئله اجتماعی

به منظور پیدا کردن تابع فوق برای ۶۰ بیمار شرکت‌کننده در این پژوهش، ۱۰ مؤلفه باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی وارد معادله تحلیل ممیز گردید که نتایج آن در جدولهای ۴ و ۵ ارائه شده است.

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که نسبت F های تک متغیره، متغیرهای پیش بین در بین سه گروه بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید

جدول ۴- نتایج متغیرهای پیش‌بین در معادله تابع ممیز

متغیرها						
اعتماد شناختی						فراشناخت
باورهای مثبت						
خودآگاهی شناختی						
باورهای منفی در مورد مهار ناپذیری خطر						
افکار مهارشده						
جهت‌گیری مثبت						
جهت‌گیری منفی						
حل مسئله منطقی						
تکانشی بی‌احتیاطی						
اجتنابی						

متفاوت است. طبق یافته‌های این جدول مؤلفه‌های «اعتماد شناختی»، «افکار مهارشده» و «حل مسئله منطقی» معنی دار نبوده، بدین معنی که بین سه گروه بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید تفاوت معنی داری در این مؤلفه‌ها وجود نداشته است. لامبایدی ویلکز و F های کوچک نیز نمایانگر عدم تفاوت معنی داری بین میانگین گروه‌ها در مؤلفه‌های مذکور است. طبق جدول مذکور بیشترین تفاوت در سه گروه در مؤلفه‌های «باورهای مثبت»، «خودآگاهی شناختی» و «باور منفی در مورد مهار ناپذیری خطر»، «جهت‌گیری منفی»، «جهت‌گیری منفی»، «تکانشی بی‌احتیاطی» و «اجتنابی» بوده است به عبارت دیگر، این مؤلفه‌ها به خوبی می‌توانند عضویت بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت را در سه دسته اختلال شناختی ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید پیش‌بینی کنند. همچنین مقدار $F(2, 57)$ به دست آمده در ارتباط با مؤلفه اعتماد شناختی $p = 0.99 < 0.05$ معنی دار نیست در نتیجه مقدار F به دست آمده در ارتباط با مؤلفه اعتماد شناختی، افکار مهارشده و حل مسئله منطقی معنی دار نمی‌باشد. با توجه به اینکه $p = 0.95$ در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار نیست با توجه به اینکه $p = 0.88$ می‌باشد. تابع‌های متعارف برای تشخیص بین گروه‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی تراکمی مؤلفه‌های فراشناخت 0.88 می‌باشد. به عبارت دیگر ۵ مؤلفه

باورهای فراشناختی ۸۸٪ قدرت تمیز قائل شدن بین گروه‌ها را دارد که این مقدار در مؤلفه‌های حل مسئله اجتماعی ۷۹٪ می‌باشد. در ماتریس ساختاری مشخص شد که مؤلفه تکانشی بی‌احتیاطی با مقدار تابع‌های ۱ و ۲ همبستگی منفی دارد و در پیش‌بینی تابع ۱ قوی‌تر می‌باشد. در حالیکه مؤلفه جهت‌گیری منفی با تابع ۱ همبستگی مثبت و با تابع ۲ همبستگی منفی دارد و در پیش‌بینی تابع ۱ قوی‌تر می‌باشد. همچنین مؤلفه باورهای مثبت در پیش‌بینی تابع ۱ قوی‌تر می‌باشد و مؤلفه‌های دیگر در پیش‌بینی تابع ۲ قوی‌تر است.

جدول ۵ خلاصه موفقیت یا عدم موفقیت تابع تشخیص را ارائه می‌دهد. این جدول کلیتی از نحوه عضویت گروه‌ها در مقایسه با آنچه که با استفاده از تابع تشخیص، پیش‌بینی شده بود می‌باشد. در این مورد می‌توان دید که در ۹۵٪ نفر از بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی، تابع تشخیص به درستی پیش‌بینی کرده که این افراد در دسته بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی قرار می‌گیرند و این مقدار در گروه‌های دوم و سوم ۸۵٪ نفر می‌باشد.

نتیجه گیری کلی تحلیل ممیز: بر اساس مؤلفه‌های فراشناخت و حل مسئله اجتماعی با احتمال ۸۳٪ عضویت بیماران در دسته اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانویید پیش‌بینی می‌شود.

جدول ۵- طبقه‌بندی نتایج

کل	پیش‌بینی عضویت گروه			گروهها	تعداد و درصد
	پارانویید	وسواسی	ضد اجتماعی		
۲۰	۰	۱	۱۹	ضد اجتماعی	تعداد
۲۰	۲	۱۷	۱	وسواسی	
۲۰	۱۷	۲	۱	پارانویید	
%۱۰۰	۰	%۵	%۹۵	ضد اجتماعی	درصد%
%۱۰۰	%۱۰	%۸۵	%۵	وسواسی	
%۱۰۰	%۸۵	%۱۰	%۵	پارانویید	

در ادامه برای تجزیه و تحلیل بیشتر، تحلیل ممیز به روش ورود برای پیش‌بینی عضویت بیماران در این سه دسته اختلال بر اساس دو متغیر باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی وارد معادله تحلیل ممیز شدند. در گام بعدی تجزیه و تحلیل داده‌ها لامبدای ویلکز و نسبت F های تک متغیری در جدول ۶ آورده شده است. نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که نسبت F های تک متغیره، متغیرهای پیش‌بین در بین متغیرهای «باورهای فراشناختی» و «حل مسئله اجتماعی» متفاوت است. طبق یافته‌های این جدول بیشترین تفاوت در سه گروه در متغیر باورهای فراشناختی می‌باشد. به عبارت دیگر، این متغیر به خوبی می‌تواند عضویت بیماران مبتلا به اختلالهای شخصیت را در سه دسته اختلال شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید پیش‌بینی کند. تابعهای متعارف برای تشخیص بین گروه‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی تراکمی متغیر باورهای فراشناختی ۰/۶۷ می‌باشد. به عبارت دیگر، متغیر باورهای فراشناختی ۰/۶۷ قدرت تمیز قائل شدن بین گروه‌ها را دارد که این مقدار در متغیر حل مسئله اجتماعی ۰/۳۲ می‌باشد. ماتریس ساختاری نشان می‌دهد که متغیر باورهای فراشناختی با تابعهای ۱ و ۲ همبستگی مثبت دارد و در پیش‌بینی تابع ۱ قوی‌تر می‌باشد. در حالیکه متغیر حل مسئله اجتماعی در پیش‌بینی تابع ۲ قوی‌تر است.

پژوهشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جدول ۶- نتایج متغیرهای پیش‌بین در معادله تابع ممیز

تابع	Wilks	F	df۱	df۲	sig
باورهای فراشناختی	۰/۵۸	۲۰/۸۰	۲	۵۷	۰/۰۰
حل مسئله اجتماعی	۰/۱۹	۳/۳۰	۲	۵۷	۰/۰۴

جدول ۷ خلاصه موفقیت یا عدم موفقیت تابع تشخیص را ارائه می‌دهد. در این مورد می‌توان اذعان نمود که در ۱۴ نفر (۰/۷۰) از بیماران مبتلا به اختلال شخصیت «ضد اجتماعی»، تابع تشخیص به درستی پیش‌بینی کرده که این افراد در دسته بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی قرار می‌گیرند و این مقدار در گروه دوم ۱۷ نفر (۰/۸۵) و در گروه سوم ۱۰ نفر (۰/۵۰) می‌باشد.

جدول ۷- طبقه‌بندی نتایج

کل	پیش‌بینی اعضویت گروه				گروهها	تعداد و درصد
	پارانویید	وسواسی	ضد اجتماعی			
۲۰	۳	۳	۱۴		ضد اجتماعی	تعداد
۲۰	۳	۱۷	۰		وسواسی	
۲۰	۱۰	۵	۵		پارانویید	
%۱۰۰	%۱۵	%۱۵	%۷۰		ضد اجتماعی	درصد%
%۱۰۰	%۱۵	%۸۵	۰		وسواسی	
%۱۰۰	%۵۰	%۲۵	%۲۵		پارانویید	

نتیجه‌گیری کلی تحلیل ممیز بر اساس دو متغیر کلی فراشناخت و حل مسئله اجتماعی با احتمال $۰/۶۸/۳$ عضویت بیماران در دسته اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانویید پیش‌بینی می‌شود. که این مقدار احتمال از مقدار پیش‌بینی تک تک مؤلفه‌ها ($۰/۸۸/۳$) کمتر است. به عبارت دیگر، هنگامی که تک تک مؤلفه‌ها وارد تحلیل ممیز شوند، پیش‌بینی قویتری دارند برای عضویت بیماران در سه دسته اختلال شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانویید نسبت به زمانی که دو متغیر کلی فراشناخت و حل مسئله اجتماعی در تحلیل ممیز آورده می‌شوند..

● بحث و نتیجه‌گیری

همانطوری که درابتدا پژوهش ارائه شد، هدف پژوهش حاضر «بررسی نقش باورهای فراشناختی و حل مسئله اجتماعی در تمیز بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسواسی و پارانویید» بوده است. لیو و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند افراد مبتلا به اختلالات شخصیت پارانوئید و اسکیزو تایپال به میزان بیشتری نسبت به دیگر گروههای اختلالات شخصیت از راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی استفاده می‌کنند. تحلیل یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که اختلال شخصیت وسواسی با مؤلفه‌های خودآگاهی شناختی، باورهای مثبت، باورهای منفی در مورد مهار ناپذیری خطر و افکار مهارشده رابطه مثبت دارد. همچنین اختلال شخصیت پارانویید با مؤلفه خودآگاهی شناختی رابطه معکوس دارد. که این نتیجه با یافته‌های واکابایاشی و آوابایاشی (۲۰۰۷) نیز همخوانی دارد. آنان «مهار تخریب شده فعالیت ذهنی»^{۱۶}، رفتارهای تکانشی و افکار مهارشده را با اختلال شخصیت وسواسی- اجباری مرتبط

می دانند و معتقدند هر چه شدت این اختلال بیشتر باشد استفاده از این مؤلفه ها بیشتر می شود. در راستای این نتیجه که باورهای منفی به مهار ناپذیری خطر در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت وسوسی بالاتر از دو گروه دیگر است، می یرز و ولز (۲۰۰۵) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که باورهای فراشناختی در مورد این احساس که افکار خطرناکند و به مهار نیاز دارند نقش اساسی دارند. در این مطالعه نیز مشخص شد که بیماران مبتلا به اختلال شخصیت باورهای فراشناختی نا کارآمدی از قبیل باور منفی به مهار ناپذیری خطر دارند. دیماگیو و همکاران (۲۰۰۲) یکی از ابعاد افزایش دهنده اختلال شخصیت را باورهای فراشناختی مختلف می دانند.

○ تحلیل یافته های پژوهش حاضر نشان داد که «اختلال شخصیت پارانویید» با مؤلفه «جهت گیری مثبت» رابطه معکوس و با مؤلفه «جهت گیری منفی» رابطه مثبت دارد. همسو با این نتیجه، رایش و برگانیسکی (۱۹۹۴) بیان می کنند که افراد مبتلا به اختلال شخصیت پارانوئید، تخریب روانشناسی بیشتری نسبت به افراد مبتلا به سایر اختلالهای شخصیت دارند و در حل مسائل اجتماعی خود بیشتر از مؤلفه جهت گیری منفی استفاده می کنند و هر چه شدت این اختلال بیشتر باشد استفاده از این مؤلفه بیشتر می شود. همچنین اختلال شخصیت وسوسی با مؤلفه تکانشی بی احتیاطی رابطه معکوس دارد. و نیز اختلال شخصیت وسوسی با مؤلفه جهت گیری منفی رابطه مثبت دارد. این تحقیق می تواند به نوعی تأیید کننده و هماهنگ با پیش بینی بلزر، دزوریلا و میدیو (۲۰۰۲) باشد که معتقدند اختلالهای شخصیت و ابعاد حل مسئله اجتماعی، به استثناء حل مسئله منطقی رابطه معنی داری دارند. همچنین مقیاس های جهت گیری مسئله منفی، برخورد اجتنابی و برخورد تکانشی با اختلالهای شخصیت رابطه مثبت معنی داری دارند، در حالی که مقیاس جهت گیری مسئله مثبت با اختلالهای شخصیت رابطه منفی معنی داری دارد. بطوریکه هاسکینگ (۲۰۰۶) بر این باور است که راهبردهای مقابله ای ناکارآمد، رابطه نگرش نسبت به نوشیدن الکل و رفتار نوشیدن را در افراد مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی تعديل می کند و مؤلفه تکانشی بی احتیاطی که یکی از مؤلفه های حل مسئله اجتماعی می باشد با اختلال شخصیت ضد اجتماعی رابطه مثبت دارد. پس همانطور که در پژوهش های مختلف (رابی چاد و دو گاس ۲۰۰۵) به ارتباط حل مسئله اجتماعی و اختلالهای شخصیت اشاره شد می توان

گفت که با بدکاری راهبردهای مقابله ای انتظار می‌رود بتوان بین ملاکهای اختلالات شخصیت و کارکردهای افراد عادی تمایز قائل شد (بیجتبیر و ورتمن، ۱۹۹۹).

○ تحلیل یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بین متغیرهای «فراشناخت» و «حل مسئله اجتماعی» بیماران مبتلا به اختلال شخصیت وسوسی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). همچنین بین متغیرهای فراشناخت و حل مسئله اجتماعی بیماران مبتلا به «اختلالات شخصیت ضد اجتماعی» و «پارانویید» همبستگی وجود ندارد. همسو با این نتیجه، تالیس و همکاران (۱۹۹۴) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که اختلال شخصیت وسوسی کوشش‌های ناکارآمدی برای حل مسئله و شناخت ناکارآمد بازنمایی می‌کند. همچنین هماهنگ با نتیجه پژوهش حاضر دوگاس و همکاران (۱۹۹۸) بر این باورند که مهمترین مقیاسهایی که با اختلال شخصیت وسوسی ارتباط دارد، جهت‌گیری مسئله منفی و افکار مهارشده بوده‌اند. مهران و گلفی (۲۰۰۴) بیان می‌کنند افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت مرزی و وسوسی حل مسئله اجتماعی منطقی‌تر نسبت به افراد مبتلا به اختلالهای شخصیت اسکیزویید و ضد اجتماعی دارند. نتایج تحلیل ممیز نشان داد که بین سه گروه بیماران مبتلا به اختلال شخصیت در مؤلفه‌های اعتماد شناختی، افکار مهار و حل مسئله منطقی تفاوت معنی داری وجود ندارد. به عبارت دیگر، این مؤلفه‌ها به خوبی نمی‌توانند عضویت بیماران مبتلا به اختلالات شخصیت را در سه دسته اختلال شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید پیش‌بینی کنند. اما مؤلفه‌های باورهای مثبت، باورهای منفی در مورد مهار ناپذیری خطر، جهت‌گیری مثبت، تکانشی بی‌احتیاطی و اجتنابی نسبت به بقیه مؤلفه‌های پیش‌بینی کمک بیشتری به تمیز طبقات کرده‌اند. نتیجه گیری کلی تحلیل ممیز نمایانگر آن است که بر اساس مؤلفه‌های فراشناخت و حل مسئله اجتماعی با احتمال $0.88/3$ عضویت بیماران در دسته اختلالات شخصیت ضد اجتماعی، وسوسی و پارانویید پیش‌بینی می‌شود. که این مقدار بر اساس دو متغیر کلی فراشناخت و حل مسئله اجتماعی $0.68/3$ می‌باشد. هماهنگ با نتیجه پژوهش حاضر مک‌موران، و همکاران (۲۰۰۷) در بررسی رابطه بین حل مسئله اجتماعی و شخصیت در اختلالات ذهنی مختلف به این نتایج رسیدند که مهارتهای حل مسئله اجتماعی ضعیف ممکن است باعث رفتارهای جنایی در اختلالات

ذهنی مختلف شود و نیز مهارتهای حل مسئله ممکن است در صفات شخصیتی نقش واسطه‌ای داشته باشد.



یادداشت‌ها

- | | |
|--|---|
| 1. personality | 2. Kapllan |
| 3. borderline | 4. conduct disorder |
| 5. Self-Executive Function Regulation | |
| 6. Millon Clinical Multiaxial Inventory | 7. Meta Cognition Questionnaire |
| 8. Cartwright | 9. Hatton |
| 10. Wells | 11. positive beliefs about worry |
| 12. beliefs about uncontrollability and danger | 13. cognitive confidence |
| 14. cognitive self-consciousness | |
| 15. Social Problem Solving Questionnaire | 16. impaired control of mental activity |

منابع

- ابوالقاسمی، عباس. ، نریمانی، محمد. (۱۳۸۴). آزمونهای روانشناختی. اردبیل: باغ رضوان.
- دلاور، علی. (۱۳۸۲). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. تهران: رشد.
- کاپلان و سادوک. (۱۳۸۳). خلاصه روپرنسکی، ترجمه پورافکاری، تهران: ارجمند.
- کدیبور، پروین. (۱۳۷۹). مجموعه مقالات روانشناسی. تهران: منتشر نمود.

- Bennett, S.; Farrington, D.; & Huesmann, L. R. (2005). Explaining gender differences in crime and violence: The importance of social cognitive skills. *J. Aggression and Violent Behavior, 10*(3): 263-288.
- Belzer, K. D.; D'Zurilla, T. J.; & Maydeu, A. (2002). Social problem solving and trait anxiety as predictors of worry in a college student population. *J. Personality and Individual Differences, 33*(4):573-585
- Bhijtebier, P.; & Vertommen, (1999). Coping strategies in relation to personality disorders.J. *Personality and Individual Differences, 26*(5):847-856.
- Bray, S.; & Lobban, F. (2007). The social problem solving abilities of people with borderline personality disorder. *J. Behavioral Research and Therapy, 45*(6): 1409-1417.
- Carr, M.; & Joyce, A. (1998). Where gifted children do and do not excel on metacognitive task. *J. Canadian journal of psychology, 18*(5):212-235.
- Cramer, V.; Torgersen, S. ; & Norway, K. E. (2006). Personality disorders and quality of life. A population study. *J. Comprehensive Psychiatry, 47*(3): 178-184.
- Dimaggio, G.; Semerari, A.; Falkone, M.; Nicol, G.;Carsione, A.; & Procacci, M. (2002). Metacognition, states of mind, cognitive biases And interpersonal Cycles.J. *Psychotherapy Integration, 12*(4):421-451.

- Dizurilla, T. J.; & Nezu, A. M. (1982). Social Problem solving in adults. In P.C. Kendall (Ed), *Advances in cognitive behavioral research and therapy* (vol. 1) 201-274, New York, Academic press.
- Dugas, M. J.; Gagnon, F.; Ladouceur, R.; & Freeston, M. H. (1998). Generalized anxiety disorder: a preliminary test of a conceptual model. *J. Behaviour Research and Therapy*, 36(2), 215-226.
- Fitzgerald, K. L.; & Demakis, G. J. (2007). The neuropsychology of antisocial personality disorder. *J. Disease-a-Month*, 53(3):177-183.
- Floyd, F.; Granford, J.; Daugherty, M.; Fitzgerald, H.; & Zucker, R. A. (2006). Maretal Interaction in alcoholic Couples:Alcoholic Subtype Variation and Wives Alcoholism Status. *J. Abnormal Psychology*, 115(1): 121-130.
- Francis, K.; & Dugas, M. J. (2004). Assessing positive beliefs about worry. *J. Personality and Individual Differences*, 37(2):405-415.
- Gelhorn, H. L.; Sakai, J.; Price, R.; & Crowley, T. (2007). DSM- IV conduct disorder criteria as predictors of antisocial personality disorder. *J. Comprehensive Psychiatry*, 48(6): 529-538.
- Hasking, P. A. (2006). Reinforcement sensitivity, coping, disordered eating and drinking behaviour in adolescents. *J. Personality and Individual Differences*, 40(4):677-688.
- Huchzermeier, C.; Geiger, F.; Bruß, E.; Godt, N.; Hinrichs, G.; & Aldenhoff, J. (2008). Are there age-related effects in antisocial personality disorders and psychopathy?. *J. Forensic and Legal Medicine*, 15(4): 213- 218.
- Klaczynski, P. A.; & Lavallee, L. (2005). Domain-specific identity,epistemic regulation, and intellectual ability as predictors of belief-biased reasoning. *J. Experimental Child Psychology*, 92(1):1-24.
- Kugu, N.; Akyuz, G.; & Dogan, . (2008). Psychiatric morbidity in murder and attempted murder crime convicts: A Turkey study. *J. Forensic Science International*, 175(2-3):107-112.
- Lenzenweger, M.; Lane, M.; Loranger, M.; & Kessler, R. C. (2007). DSM-IV Personality Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *J. Biological Psychiatry*, 62(6): 553-564.
- Liu, Y.; Shen, X.; Zhu, Y.; Shen, M.; Cai, W.; Yu, R.; & Wang, W. (2007). Mismatch negativity in paranoid, schizotypal, and antisocial personality disorders. *J. Neurophysiologie Clinique*, 37(2): 89-96.
- Lobbestael, J.; Arntz, A.; & Sieswerda, S. (2005). Schema modes and childhood abuse in borderline and antisocial personality disorder. *J. Behavior therapy and Experimental Psychiatry*, 36(3): 240-253.
- McMurran, M.; Duggun, C.; Christopher, G.; & Hubun, N. (2007). The relationships between personality disorderes and social problem solving in adults. *J. Personality and Individual Differences*, 42(1): 145-155.

- McMurran, M.; Egan, V.; Blair, M.; & Richardson, C. (2001). The relationships between personality and social problem solving in mentally disordered offenders. *J. Personality and Individual Differences*, 30(3): 517-524.
- Mehran, F.; & Guelfi, J. (2004). Cognitive-behavioral strategies for suicide and parasuicidal behaviour in borderline personality. *J. Therapie Comportementale et Cognitive*, 14(2): 71-76.
- Miric, D.; Mathieu, A.; & Amar, G. (2005). Etiology of antisocial personality disorder: Benefits for society from an evolutionary standpoint. *J. Medical Hypotheses*, 65(4): 665-670.
- Myers, S. G.; & Wells, A. (2005). Obsessive-compulsive symptoms: the contribution of metacognitive and personality. *J. Anxiety disorders*, 19(7): 806-817.
- Nielsen, T. (2007). Felt presence: Paranoid delusion or hallucinatory social imagery?. *Consciousness and Cognition*, Article in press, Universite Montreal, Canada.
- Riech, J.; & Braginsky, Y. (1994). Paranoid personality traits in a panic disorder population: A pilot study. *J. Comprehensive Psychiatry*, 35(4): 260-264.
- Robichaud, M.; & Dugas, M. J. (2005). Negative problem orientation: construct validity and specificity to worry. *J. Behaviour Research and therapy*, 43(3): 403-412.
- Selby, M.; & Jeffrey, J. (2000). Hostility and frontal lobe Function in primary and secondary psychopathy. *J. Behaviour Research and therapy*, 53(4): 431-442.
- Selby, M. J.; Jeffrey, A.; & Eggertsen, A. (1998). Antisocial personality disorder, drug abuse, and cognitive function. *J. Archives of Clinical Neuropsychology*, 13(1): 64.
- Tallis, F.; Davey, G. C. L.; & Capuzzo, N. (1994). The phenomenology of nonpathological worry: Apreliminary investigation .InG.C.L.Davery (pp.61-89). New York: wiley.
- Trathen, B.; O'Gara, C.; Sarkhel, A.; Sessay, M.; Rao, H.; & Luty, J. (2007). Co-morbidity and cannabis use in a mental health trust in South East England .*J. Addictive Behaviour*, 32(10): 2164-2177.
- Wakabayashi, A.; & Aobayashi, T. (2007). Sychometric properties of the padua Inventory in a sample of Japanese university students. *J. Personality and Individual Differences*, 43(5): 1113-1123.

